

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΜΕ ΕΝΑΝ ΣΦΟΥΓΓΑΡΑ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ ΜΑΣ

Δάσκαλος: Με την άδεια του κ. Παντελή Γεωργαντή, θα ηχογραφήσουμε την κουβέντα μας. Ο Παντελής είναι μπαμπάς παλαιού μου μαθητή, του Νικόλα, ο οποίος τότε ήταν στην ηλικία σας, ίσως λίγο πιο μικρός. Είναι μπαμπάς τεσσάρων παιδιών και έχει και τρία εγγονάκια. Ο κ. Παντελής είναι – ίσως εσείς, παιδιά, να μην το γνωρίζετε - ένα πρόσωπο στην τοπική μας κοινωνία πάρα πολύ γνωστό. Άλλωστε, ο τρόπος με τον οποίο περπατά, που δείχνει ότι κάτι του έχει συμβεί, δεν περνάει απαρατήρητος. Ο Παντελής, δυστυχώς, έπαθε τη νόσο των δυτών. Μονίμως, τον συνοδεύει ένα μαστούνι, που τον βοηθάει να ελέγχει τον βηματισμό του. Θα μας τα εξηγήσει όλα στη συνέχεια. Είναι δημοτικός σύμβουλος, εκλέγεται πολλές τετραετίες, συμμετέχει στα δημοτικά συμβούλια και αυτό δείχνει ότι έχει ένα αυξημένο ενδιαφέρον για την τοπική κοινωνία. Είναι ένας από τους τελευταίους σφουγγαράδες. Θα μας εξηγήσει, βέβαια, ότι σήμερα ένας δύτης δεν ασχολείται μόνο με τα σφουγγάρια. Μέσα στην ατυχία του στάθηκε και λίγο τυχερός, διότι μπορεί να κινείται έστω με δυσκολία, ενώ άλλοι σφουγγαράδες έπαθαν ολική αναπηρία και καθηλώθηκαν σε ένα αναπηρικό καροτσάκι. Όταν βρίσκεται, όμως μέσα στη θάλασσα, όπως είτε και σε μια συνέντευξή του, γίνεται δελφίνι. Πες μας, Παντελή, λίγα λόγια για το πώς είναι η κατάσταση σήμερα στον τομέα της σπογγαλιείας.

Π. Γεωργαντής: Καταρχήν, θέλω να καλημερίσω κι εγώ τα παιδιά! Με μεγάλη μου χαρά, ό,τι μπορώ από τη μεριά να τους πω και ό,τι απορίες έχουν μπορούν να με ρωτήσουν.

Δάσκαλος: Δεν έχουμε ετοιμάσει ερωτήσεις. Στη ροή της κουβέντας θα δημιουργηθούν απορίες και τα παιδιά θα κάνουν τις ερωτήσεις τους. Παιδιά, αν υπάρχει σήμερα ένας άνθρωπος να μας μιλήσει για τη σπογγαλιεία, αυτός είναι ο κ. Παντελής Γεωργαντής. Διότι, δεν είναι μόνον γνώστης της ιστορίας της σπογγαλιείας, είναι και δύτης.

Π. Γεωργαντής: Λοιπόν, ας ξεκινήσουμε με μια αναφορά στην παλαιά εποχή. Τότε, η σπογγαλιεία απασχολούσε ένα μεγάλο ποσοστό των κατοίκων της Καλύμνου και η οικονομία του νησιού μας στηριζόταν σχεδόν εξ ολοκλήρου από το σφουγγάρι. Σιγά σιγά, η σπογγαλιεία άρχισε να φθίνει. Πρέπει να αναφέρουμε τη ζημιά που κάνουμε εμείς οι άνθρωποι στη φύση. Από το 1986 και έπειτα, άρχισε μια ασθένεια να καταστρέφει τα σφουγγάρια. Δεν γνωρίζουμε ακριβώς πού οφείλεται, αλλά μάλλον έχει να κάνει με τη μόλυνση του περιβάλλοντος. Χάλασαν τα σφουγγάρια και έχουν μείνει πάρα πολύ λίγα.

Δάσκαλος: Όταν λες ότι χάλασαν τα σφουγγάρια, τι εννοείς, τι ακριβώς έπαθαν;

Π. Γεωργαντής: Το σφουγγάρι το έβλεπες σήμερα μαύρο και μετά από μια εβδομάδα άσπριζε, το έπιανες και γινόταν στάχτη. Σήμερα, ίσως υπάρχουν κάποια σε μεγάλα βάθη, πάνω από 50-60 μέτρα. Και αφού δεν υπάρχουν πια παρά ελάχιστα σφουγγάρια, σχεδόν σταμάτησε και όλη η δραστηριότητα που σχετιζόταν με αυτά, η επεξεργασία και το εμπόριο. Τα παιδιά μου – ευτυχώς – δεν τα έβαλα σε αυτήν τη δουλειά, διότι ενδιαφέρονταν, αλλά δεν υπήρχε μέλλον. Όσο υπήρχαν σφουγγάρια, υπήρχαν καλά χρήματα. Βέβαια, οι συνθήκες της δουλειάς ήταν άσχημες, αλλά μπορούσες να πεις ότι θα πάω ένα ταξίδι και θα βγάλω κάποια χρήματα, αρκετά περισσότερα απ' ό,τι έβγαιναν στη στεριά. Ίσως ο Θεός βάλει το χέρι Του και αλλάξουν τα πράγματα. Κι εμείς, όμως, πρέπει να προσέξουμε το περιβάλλον.

Δάσκαλος: Όπως μάθαμε, παιδιά, το σφουγγάρι είναι ένας πολύ ευαίσθητος οργανισμός, απέναντι σε κάθε μεταβολή των περιβαλλοντικών συνθηκών. Μας είπες, Παντελή, ότι σήμερα δεν υπάρχουν σφουγγάρια. Εμείς, όμως, σε μια επίσκεψή μας στην αποθήκη του κ. Μανόλη Μακρυλλού, είδαμε έναν χώρο γεμάτο με σφουγγάρια. Μας είπες, βέβαια, ότι κάποια από αυτά προέρχονται από την Αμερική και δεν είναι μεσογειακά. Ωστόσο, δεν μας είπες ότι όλα είναι αμερικανικής προέλευσης.

Π. Γεωργαντής: Τα σφουγγάρια της Μεσογείου είναι λίγα, αλλά είναι ανώτερης ποιότητας.

Δάσκαλος: Πού οφείλεται αυτό;

Π. Γεωργαντής: Οφείλεται στις συνθήκες των θαλασσών, στον ήλιο, στην αλατότητα κ.ά. Αλλά, και τα σφουγγάρια στη Μεσόγειο ή στο Αιγαίο δεν είναι όλα τα ίδια. Όσο κατεβαίνουμε από το βόρειο Αιγαίο προς το νότιο και έπειτα προς το Λυβικό πέλαγος, τα σφουγγάρια είναι καλύτερα.

Δάσκαλος: Μπορείς να πας σήμερα να ψαρέψεις σφουγγάρια στη Λιβύη;

Π. Γεωργαντής: Όχι, σήμερα εκεί η κατάσταση είναι πολεμική. Το μόνο μέρος που μπορείς να πας χωρίς προβλήματα είναι η Ιταλία, λόγω Ε.Ε., αλλά κι εκεί δεν σε αφήνουν να πλησιάσεις τις ακτές, παρά μόνο να αλιεύσεις στα 6 μίλια από τις ακτές.

Δάσκαλος: Αξίζει ένα τέτοιο ταξίδι;

Π. Γεωργαντής: Αξίζει, αξίζει!

Δάσκαλος: Δεν υπάρχει ρίσκο, δηλαδή να πας και να μη βρεις αυτό που περιμένεις;

Π. Γεωργαντής: Δεν υπάρχει περίπτωση! Ένας συνάδελφος που πήγε πριν από μερικά χρόνια είπε ότι είχε πολλά σφουγγάρια, αλλά δουλεύεις 40 μίλια από τη στεριά, σε βάθη από 35 μέχρι 50 μέτρα.

Δάσκαλος: Για να πας στην Ιταλία δεν είναι απαραίτητο να πάρεις κάποια άδεια και να πληρώσεις κάποια χρήματα;

Π. Γεωργαντής: Όχι, χρήματα δεν πληρώνεις, μόνο άδεια παίρνεις και πας.

Δάσκαλος: Μπορείς να ψαρέψεις όσα σφουγγάρια θέλεις;

Π. Γεωργαντής: Όσα θέλεις, δεν υπάρχει περιορισμός. Δηλαδή, αν τώρα πάει εκεί ένα δικό μας καΐκι, δεν υπάρχει περίπτωση να γυρίσει με λιγότερο από ενάμιση τόνο.

Δάσκαλος: Υπάρχουν ακόμα άνθρωποι που ασχολούνται σήμερα με τη σπογγαλιεία;

Π. Γεωργαντής: Σήμερα, μαζί με κάποιους συνταξιούχους που ακόμα ασχολούνται, είμαστε καμιά πενήντα. Από αυτούς, νέοι είναι περίπου δέκα.

Δάσκαλος: Υποθέτω ότι αυτοί ασχολούνται και με άλλα είδη, λ.χ. όστρακα!

Π. Γεωργαντής: Ναι, σκέτη σπογγαλιεία δεν υπάρχει πλέον.

Δάσκαλος: Δηλαδή, το μέλλον προβλέπεται ζοφερό για τη σπογγαλιεία! Αν στο μέλλον δούμε ότι η κατάσταση αλλάζει και πληθαίνουν τα σφουγγάρια στις θάλασσές μας, δεν υπάρχει περίπτωση να ξαναδούμε την σπογγαλιεία να αναπτύσσεται, αφού υπάρχει τέτοια ζήτηση;

Π. Γεωργαντής: Σίγουρα, εφόσον υπάρχουν κάποιοι νέοι που θα ενδιαφερθούν και εφόσον λειτουργήσει σωστά η σχολή δυτών στο νησί μας! Υπό προϋποθέσεις, είναι ένα πολύ προσοδοφόρο επάγγελμα, παιδιά!

Δάσκαλος: Γιατί οι ναυτικοί προτιμούσαν να χτίζουν τα σπίτια τους στα μαράσια;

Π. Γεωργαντής: Παλιά, υπήρχαν μεγάλες εκτάσεις ανάμεσα στο Χωριό και στην Πόθια, που δεν είχαν σπίτια. Όμως, οι άνθρωποι της θάλασσας επέλεξαν να χτίζουν στις πλαγιές της Πόθιας, διότι υπήρχε χρήμα και δεν τους απασχολούσαν τα έξοδα για το σπάσιμο των βράχων. Και φυσικά, ήθελαν συνεχώς να έχουν οπτική επαφή με τη θάλασσα.

Παιδί: Πόσο βαθιά βουτούσατε;

Π. Γεωργαντής: Το μεγαλύτερο βάθος στο οποίο έχω πάει είναι τα 80 μέτρα, με τη μέθοδο «ναργιλέ», πριν από μερικά χρόνια, αλλά συνήθως βουτάω στα 60-65 μέτρα.

Δάσκαλος: Πότε πήγες για βουτιά τελευταία;

Π. Γεωργαντής: Την περίοδο αυτή δεν βουτάμε, διότι οι φούσκες, που κυρίως ψαρεύουμε, είναι αβγομένες και περιμένουμε να αναπαραχθούν.

Δάσκαλος: Ο καλός επαγγελματίας, παιδιά, προσπαθεί να μη δημιουργεί πρόβλημα στην αναπαραγωγή των θαλασσιών ειδών. Τις περιόδους που αναπαράγονται πρέπει να αφεθούν στην ησυχία τους, ώστε να

δημιουργήσουν απογόνους, νέα ψαράκια, νέα όστρακα, νέα χταποδάκια, νέα σφουγγάρια. Διαφορετικά, ο ίδιος ο επαγγελματίας υπονομεύει το μέλλον του επαγγέλματός του.

Παιδί: Τώρα, όταν βουτάτε, πόσα σφουγγάρια βγάζετε;

Π. Γεωργαντής: Μπορεί να βρω 3-4! Όπως σας είπα, δεν πάμε πλέον για σφουγγάρια, αλλά για άλλα θαλασσινά και, εάν συναντήσουμε κάποιο σφουγγάρι, το αλιεύουμε. Παλιά, μπορούσε ένα καΐκι να ψαρέψει ακόμα και 3 τόνους σφουγγάρια. Και εννοώ σφουγγάρια στεγνά.

Δασκάλα: Και με ποια τιμή πωλούνταν τα σφουγγάρια;

Π. Γεωργαντής: Το ένα κιλό μπορεί να πιάσει ακόμα και τα 150 – 200 €, αναλόγως την ποικιλία!

Παιδί: Σήμερα χρησιμοποιείται η σκανταλόπετρα;

Π. Γεωργαντής: Σήμερα η σκανταλόπετρα χρησιμοποιείται μόνο για την αποσυμπίεση. Όταν ένας δύτης κατεβεί σε μεγάλο βάθος, δεν πρέπει να ανέβει απότομα στην επιφάνεια, αλλά σταδιακά. Αν το καΐκι είναι μακριά από τη στεριά, η αποσυμπίεση γίνεται κατακόρυφα. Μετά τη βουτιά, πετούν από το σκάφος τη σκανταλόπετρα, δεμένη με σκοινί, και εμείς την πιάνουμε και περνούμε κάποιο χρόνο σε όλο και μικρότερα βάθη, μέχρι να επιτευχθεί η αποσυμπίεση.

Δάσκαλος: Εσύ, Παντελή, πότε χτυπήθηκες από τη νόσο των δυτών;

Π. Γεωργαντής: Αυτό συνέβη το 2000, δηλαδή πριν από 23 χρόνια! Ήμουν 40 χρονών τότε και πήγαμε να ψαρέψουμε σφουγγάρια, στο Μαράθι, κοντά στους Αρκιούς. Δουλεύαμε σε μια ξέρα, που είχε βάθος περισσότερο από 40 μέτρα. Μετά τη βουτιά, ο βοηθός μου έπρεπε να μου ρίξει τη σκανταλόπετρα, δεμένη σε ένα μπαλόνι. Έριξε, πράγματι τη σκανταλόπετρα, αλλά δεν έριξε και το μπαλόνι. Μετά έβαλε μπρος το καΐκι και με έσυρε στην επιφάνεια από τα 65 μέτρα, ενώ έπρεπε να κάνω αποσυμπίεση τουλάχιστον 3 ώρες. Έτσι χτυπήθηκα!

Δάσκαλος: Τι ένιωσες, Παντελή; Τι συνέβη στο σώμα σου; Αν και δεν είναι ευχάριστο, μπορείς να θυμηθείς εκείνες τις στιγμές, όταν ξαφνικά αντιλαμβάνεσαι ότι παρασύρεσαι στην επιφάνεια από το καΐκι;

Π. Γεωργαντής: Όλα έγιναν σε δευτερόλεπτα. Όταν βγήκα στην επιφάνεια, έψαξα να βρω πού είναι η στεριά. Δεν μπορούσα να ξαναβουτήξω. Οι πνεύμονές μου ένιωθα να καίγονται. Κολύμπησα μέχρι να βρω μια πέτρα και καθόμουν. Σκεφτόμουν τη γυναίκα μου, που ήταν έγκυος και συλλογιζόμουν τι θα γινόταν το αγέννητο παιδί μου και πώς θα μεγάλωνε. Παρακαλούσα τον Άγιο Παντελεήμονα να με βοηθήσει. Αφού πέρασαν δύο ώρες, ξεκινήσαμε για το Μαράθι. Καταλάβαινα ότι δεν υπήρχε άλλη λύση, παρά μόνο ο θάλαμος αποσυμπίεσης στο νοσοκομείο της Καλύμνου. Με μετέφεραν με ένα ταχύπλοο στην Κάλυμνο, όσο πιο γρήγορα γινόταν. Στο νοσοκομείο υπάρχει ένας θάλαμος που θα μπορούσε να κάνει την αποσυμπίεση, αλλά ήταν χαλασμένος 3 ολόκληρα χρόνια. Έπειτα, με μετέφεραν στην Κρήτη, ενώ και εκεί ο αντίστοιχος θάλαμος δεν λειτουργούσε.

Παιδί: Αν ο θάλαμος λειτουργούσε, σήμερα θα περπατούσατε κανονικά;

Π. Γεωργαντής: Ναι, παιδιά, θα περπατούσα, αν έμπαινα σε θάλαμο τις πρώτες 13 ώρες, μετά το ατύχημα!

Δάσκαλος: Πώς ήταν το πρώτο διάστημα, μετά από αυτήν την εξέλιξη; Πώς ένιωθες; Ήσουν ξαπλωμένος;

Π. Γεωργαντής: Ήμουν πολύ στενοχωρημένος! Η γυναίκα μου ήταν, όπως είπα, έγκυος και όταν γεννήθηκε ο μικρός, οι γιατροί έλεγαν ότι δεν επρόκειτο να ξανασηκωθώ, αλλά πλέον θα ήμουν ξαπλωμένος σε ένα κρεβάτι ή σε έναν καναπέ! Εγώ είπα από μέσα μου «Θα πάω στη δουλειά, να κάμω μεροκάματο!» Έτσι και έγινε! Τις δύο πρώτες μέρες, πήρα μόνος μου το καΐκι και πήγα για σφουγγάρια στο ίδιο μέρος που χτυπήθηκα!

Δάσκαλος: Είναι εντυπωσιακό! Συνήθως, αποφεύγουμε ένα μέρος, όταν το έχουμε συνδέσει με ένα δυσάρεστο περιστατικό. Όμως, ο Παντελής ξόρκισε το κακό, πηγαίνοντας και πάλι στο σημείο που έπαθε το ατύχημα! Είναι αλήθεια ότι μέσα στο νερό δουλεύεις με άνεση;

Π. Γεωργαντής: Στο νερό δε φοβάσαι μην πέσεις! Η δυσκολία των κινήσεων συνεχίζει να υπάρχει, αλλά, όποιος νομίζει ότι εξαιτίας του προβλήματος δεν μπορώ να εργαστώ, ας έρθει να το διαπιστώσει!

Παιδί: Χρειάζεστε βοήθεια για να βάλετε τα βατραχοπέδιλα και τη στολή;

Π. Γεωργαντής: Όχι, τα καταφέρνω μόνος μου, φυσικά με δυσκολία!

Παιδί: Πουλάτε όλα τα σφουγγάρια που ψαρεύετε ή κρατάτε και για το σπίτι σας;

Π. Γεωργαντής: Τα σφουγγάρια είναι για πούλημα, αλλά μερικά όμορφα που βρήκα το περασμένο καλοκαίρι τα κράτησα για τον εγγονό μου, τον Παντελή.

Παιδί: Υπάρχουν σφουγγάρια που αντέχουν την αρρώστια;

Π. Γεωργαντής: Υπάρχουν άγρια σφουγγάρια, που δεν επηρεάζονται, αλλά δεν είναι εμπορεύσιμα.

Παιδί: Φορέσατε ποτέ το σκάφανδρο;

Π. Γεωργαντής: Ναι, το φόρεσα υποχρεωτικά στη σχολή δυτών. Το σκάφανδρο δε χρησιμοποιείται εδώ και πολλές δεκαετίες.

Δάσκαλος: Παιδιά, πρέπει να γνωρίζετε ότι επειδή οι καλύτερες θάλασσες για σπογγαλιεία βρίσκονταν στα παράλια της βόρειας Αφρικής, όταν ένας δύτης πέθαινε από τη νόσο των δυτών, τον έθαβαν σε κάποια ερημική παραλία. Έτσι οι παραλίες αυτές γέμισαν από τάφους σφουγγαράδων. Εδώ και δεκαετίες, οι συγγενείς τους έχουν ένα αίτημα προς τις δημοτικές αρχές: σε συνεννόηση με τις κυβερνήσεις αυτών των κρατών, να εντοπιστούν οι τάφοι των σφουγγαράδων και να επαναπατριστούν τα οστά τους. Είναι πολύ σημαντικό για τις οικογένειες. Και παράλληλα είναι πολύ δυσάρεστο και ενοχλητικό να γνωρίζεις ότι σε κάποια μακρινή παραλία της Αφρικής βρίσκεται ξεχασμένος ο παππούς ή ο προπάππος σου.

Παντελή, αν δεν κάνω λάθος, εργάστηκες και κάποια χρόνια στην τράπεζα!

Π. Γεωργαντής: Βέβαια, εννέα χρόνια! Αλλά δεν ένιωθα ευχάριστα στο περιβάλλον του γραφείου, παραιτήθηκα και ασχολήθηκα με τη θάλασσα. Γιατί στη ζωή πρέπει να κάνεις αυτό που σου αρέσει και σε εκφράζει!

Δάσκαλος: Νομίζω ότι πρέπει να ολοκληρώσουμε τη συνάντησή μας με τον κ. Παντελή. Τον ευχαριστούμε πολύ για τον χρόνο που μας διέθεσε και του ευχόμαστε για πάρα πολλά χρόνια ακόμα να συνεχίσει να κάνει το επάγγελμα που συνδέθηκε όσο κανένα άλλο με τον τόπο μας, ο οποίος παγκοσμίως είναι γνωστός ως «το νησί των σφουγγαράδων».

Π. Γεωργαντής: Να είστε καλά! Ήταν μεγάλη μου χαρά και εύχομαι στα παιδιά υγεία και καλή πρόοδο! Να γίνετε καλοί άνθρωποι και χρήσιμοι στην κοινωνία μας!